

er et langt Skridt fra denne Erkjendelse til at komme til en Forandring deri. Dertil vil jeg sige, at der ikke er Noget, der i højere Grad styrker, hvad jeg sagde igaar om den Tranghed, som vort Skolevesen har ved at udvikle sig under Statens Overhøjhed, thi jeg tvivler ikke om, at enhver privat Skole og ethvert privat Skolevesen med stor Lethed vilde komme ud over en saadan Sag. Den vilde faae ikke eet Materiel i Stedet, men mange. Og, idet jeg udtaler dette, skal jeg henvende et bestemt Spørgsmaal til den ærede Minister, det nemlig: om man da ikke kan forvente, at i det Mindste den til Grund for vort offentlige Skoleundervisning liggende Bog, Balslevs Katekismus, kan snart have udlevet som ene autoriseret (En Stemme: Valles Lærebog!). Nu vel, Valles Lærebog er ogsaa autoriseret, men den er nu paa Retretten, hvorimod Balslevs Katekismus bestandig vinder større Terrain, væsentlig fordi det er en mindre Bog end den anden. Jeg er levende overbevist om, at, hvis blot den ærede Minister vilde løse dette Baand, vilde der, for saa vidt man fremdeles vil have, at der skal lægges en Religionsbog til Grund for Hørneundervisningen, i ganske kort Tid fremblomstre en Litteratur i denne Retning, der vilde bringe et Materiale tilstede, som vilde være brugeligt, som ikke saaledes som det nuværende maatte erkjendes for at være mindre brugbart ved Hørneundervisningen. Det vilde være mig overmaade kjær, dersom jeg allerede nu kunde faae et bestemt Svar paa dette Spørgsmaal; men i alt Fald vil jeg haabe, at det maa blive taget under Overveielse.

Ministeren for Kirke- og Undervisningsvesenet (Fischer): Jeg vil kun tillade mig at svare dertil, at jeg i det Foredrag, jeg nylig har holdt, og hvori jeg omtalte denne Sag, gjorde opmærksom paa de Vanstieligheder, Spørgsmaalets Løsning har. Jeg anerkjender, at der er Trang til, hvis det er muligt, at skaffe Forandring tilstede, men det ærede Medlem vil ogsaa forstaa, hvilke Vanstieligheder der er ved at tilveiebringe den.

Bille: Jeg kunde ønske at denne Forhandling ikke maatte sluttes, uden at jeg havde faaet Leilighed til at gjøre en lille Indsigelse, idet jeg ikke veed, naar Sagen paany kan vende tilbage fra Udvalget til vor Drøftelse og heller ikke med Sikkerhed veed, naar der kan være Tale om, at Thingets Medlemmer kunne faae Afgang til at læse Kommissions-Betænkningen fra 1867, om hvis Erykningsudgifter formentlig Ministeren og Formanden ville kunne enes. Jeg ønskede nemlig at nedlægge en Indsigelse imod en Yttring af Ministeren, at der i Sorø fandtes Ruiner i stort Antal af tidligere Forsøg. Dette er ingen retsfærdig Dom. Sorø's Historie har havt sine Lyse og sine mørke Dage, men der har været lange

Perioder, hvor de Lærdomsanstalter, som vare indrettede i Sorø, stode med et blomstrende og kraftigt Liv. Der var en Periode under hele Christen den 4des Regjering, en Periode af over tredvindstyve Aar, hvor Sorø Akademi i langt højere Grad end Kjøbenhavns Universitet ydede sit Bidrag til det kraftige nationale Liv, som da rørte sig, men som blev knækket i 1660 ved Soverænitestens Indførelse. Der har været en senere og kortere Periode i Slutningen af det 18de Aarhundrede, hvor Sorø Akademi ligeledes havde en betydningsfuld Indflydelse. Naar disse to Perioder ere adskilte indbyrdes og fra en senere ved lange Tidsrum, i hvilke der Intet har været udrettet i Sorø, saa skyldes det den Omstændighed, at flette Eder, som vare gaaede hen over Landet, gjorde Staar i de Midler, hvormed Sorø arbejdede, og at Staten, medens den ikke har tænkt sig paa at nyde noget Godt af Sorø Akademis Midler, naar de fløde rundelig, derimod aldrig har tænkt paa at understøtte Sorø Akademi i de Eder, hvor Forholdene medførte, at der ingen Indtægter var. Siden 1822 har der i Sorø bestaaet en Lærdomsinstitution, der er saa langt fra at fortjene Navnet Ruin, at den tvertimod med en særdeles beundringsværdig Kraft har modstaaet de haarde Angreb, som ere blevne rettede mod den fra de Myndigheders Side, der vare satte til at være Sorø Akademis Bærger. Fra 1822 til 1849 bestod der i Sorø en Undervisning, der kom saa nær, som det vel overhovedet var muligt, til de ideale Fordringer, som kunne stilles om en Kombination mellem en lærd Undervisning og en praktisk Undervisning. De Lærdomsanstalter, der i hint Tidsrum fandtes i Sorø, Skolen og Akademiet, og som var anlagt paa at bevare sine Elever i et normalt Tidsrum af 8½ Aar, nemlig indtil efter den saakaldte „anden Examen“, gave en saa fuldstændig og omfattende Undervisning, som der nogensinde har eksisteret i Danmark, og det er meget beslageligt, at dens øverste Led ved en Bestemmelse fra Administrationsens Side, blev hævet i Aaret 1848, uden at Noget kom i dens Sted. Men uagtet dette voldsomme Indgreb i Sorø's Liv, uagtet saaledes Toppen blev kappet af et blomstrende og kraftigt Træ, der kunde have samlet endnu flere Sønner under sin Skygge, er det meget langt fra, at Institutionen i Sorø er bleven til nogen Ruin. Tvertimod, hvad der staaer i dette Dieblis, er en kraftig og blomstrende Anstalt, og denne staaer ikke paa Ruiners Grund, men paa tidligere Lærdomsanstalters Grund. Derfor tror jeg, at det er — den ærede Minister maa tilgive min Kjerlighed til Stedet, at jeg siger det — ubilligt at tale om Sorø's tidligere Historie som fremvisende en Mængde Ruiner. Jeg mener, at man maa hellere tale om den som fremvisende forskellige Tidsrum af en stor og nyttig Virksomhed, der ere blevne afbrudte, ikke fordi Lærdomsanstalterne i sig selv manglede Livskraft, men